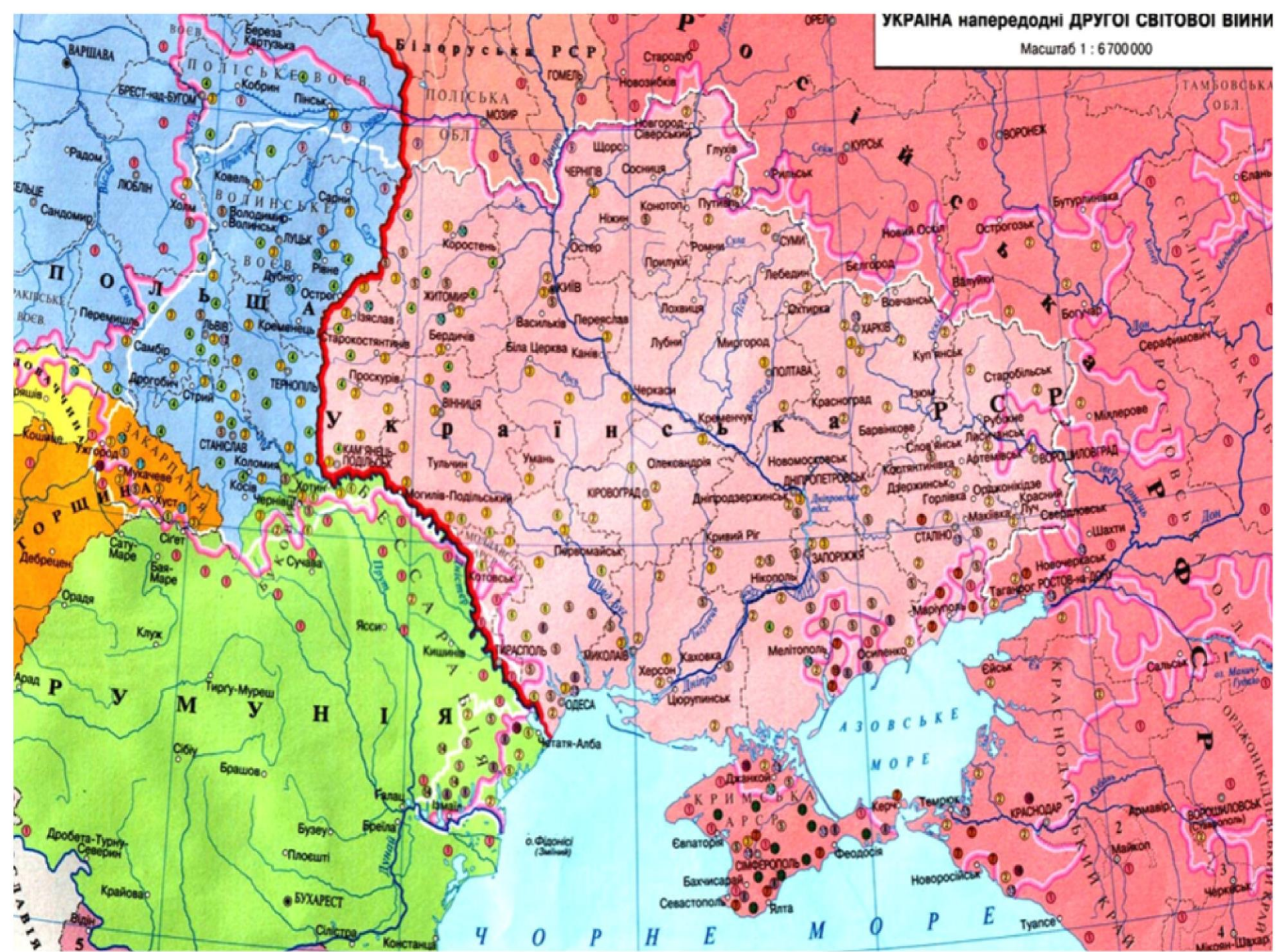

Українські землі напередодні та в роки Другої світової війни

УКРАЇНА напередодні ДРУГОЇ СВІТОВОЇ ВІЙНИ

Масштаб 1 : 6 700 000

Українське питання напередодні війни

Боротьба за
«життєвий
простір»

Імітація
підтримки
вимог ОУН
щодо
соборності
України

Позиція
Німеччини

1933 р. – вимога
передати
українські землі
для
«раціонального їх
використання»

Створення
Великої
України, яка
стала б
житницею
Німеччини

ПОЗИЦІЯ НІМЕЦЬКИ

- 1936 р. німецьке керівництво запевняло Англію: *«Ми вам гарантуємо, що... ніколи на вас не нападємо. Захопивши Україну, ми раз і назавжди встановимо економічну рівновагу і тим самим не тільки захистимо Європу від більшовизму, але й розв'яжемо всі проблеми, які стоять тепер перед Німеччиною»;*
- на конференції у Мюнхені 1938 р. Гітлер заявив про власні прагнення щодо Чехословаччини й представив пакет територіальних претензій до неї з боку Угорщини, Польщі, Румунії на райони, де проживало українське населення. Уряди Англії та Франції згодилися на передачу Німеччині частини Чехословаччини (пакт 30 вересня).

Становище в Україні

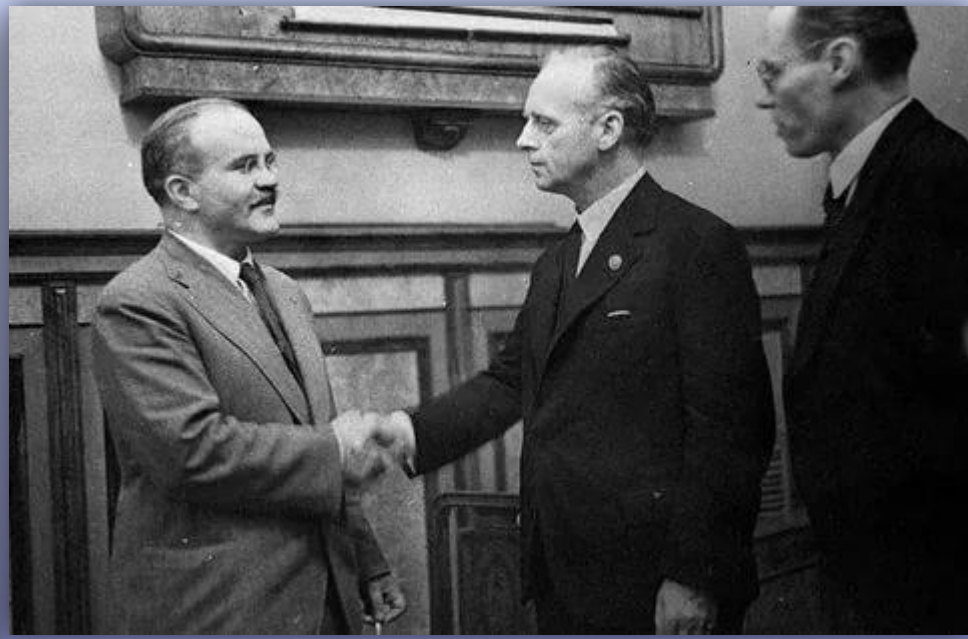
- Напередодні Другої світової війни ОУН налічувала у своїх лавах до 40 тис. осіб. Після загибелі у 1938 р. від руки агента НКВС Є.Коновальця в наступні 2 роки в організації відбувся розкол на фракції: ОУН–М і ОУН–Б (вони ж ОУН–Р – революціонери). Старше покоління підтримало А.Мельника (1890–1964), молодше – С.Бандеру (1909–1959).

- Якщо мельниківці розраховували на значну допомогу Німеччини у вирішенні українського питання, то радикальні національні сили, очолювані С.Бандерою, вважали за необхідне створити підпільну армію і вести боротьбу за незалежність України.

Пакт Ріббентропа-Молотова

- З осені 1938 р. Гітлер взяв курс на зближення з Радянським Союзом, щоб убезпечити Німеччину від війни на два фронти (проти західноєвропейських країн та СРСР);
- 23 серпня 1939 р. сторонами було укладено *Договір про ненапад і нейтралітет* (терміном на 10 років). Цей документ мав таємний протокол про поділ Європи на сфери впливу і окупації.

У 1 вересня 1939 р. – напад Німеччини на Польщу

К
Р 17 вересня радянські війська вступили в межі Зх. України та Зх. Білорусі, дійшли до лінії розмежування з гітлерівцями

В
О
З
З
,
Є
Д
Н
Х
А
Н
Н
Я
М
Є
Л
Б 22 вересня у Бресті ліквідацію Польщі ознаменував спільний радянсько-німецький військовий парад

Н
С 22 вересня було встановлено попередню демаркаційну лінію між військами агресорів

В
К 28 вересня воєнно-політичний альянс підтвердився договором *про дружбу і кордон*, котрий становив одну з найбільших державних таємниць Москви

И
Х з кінця 1939 по середину 1941 р. у Галичині та Буковині було здійснено значні суспільні зрушення, зокрема, українізація освітньо-культурного процесу

З
Е
М більшовицький режим невдовзі розгорнув широким фронтом наступ на демократичні традиції галичан

Є
Л західноукраїнські області заповнило радянське чиновництво, яке привнесло з собою хвилю русифікації

Б протягом 1939–1941 рр. майже 10% західних українців зазнали репресій

ПЛАН "БАРБАРОССА"

НІМЕЦЬКИЙ ОКУПАЦІЙНИЙ РЕЖИМ

Міністр східних територій А.Розенберг пропонував надати Україні самостійності, аж до створення своєї держави, яка б, однак, перебувала під німецьким протекторатом і гарантувала постачання рейху продовольства та сировини.

Однак симпатії Гітлера належали тим силам, що хотіли ліквідувати будь-які ознаки самобутності України. Лідер цього угруповання Г.Геринг вважав за доцільне поступово германізувати терени СРСР.

За планом «Ост» Німеччина мала намір депортувати з України десятки мільйонів людей, а на родючі тутешні землі планувалося переселити німецьких колоністів, а також певну кількість «арійського» населення Данії, Голландії та Норвегії.

Адміністративні одиниці України

в період німецької окупації

Закарпаття

Угорщина

Більша частина
Лівобережжя
Правобережжя

Рейхскомісаріат Україна

Галичина

Дистрикт Галіція

Буковина
разом із
частиною
Південно-
Східної
України (з
Одесою
включно)
дісталася
Румунії

Трансністрія

У східних
прифронтових
областях уся
повнота влади
належала
німецькій
військовій
адміністрації

ЖИТТЯ В УМОВАХ ОКУПАЦІЇ

Населення України підлягало трудовій повинності. 2,4 млн. молодих людей (*«остарбайтери»*) були насильно вивезені на примусові роботи до Німеччини.

На селі зберігалася колгоспна система (*«лігеншафти»*): люди мушили працювати від світанку до смерку, порушення каралися смертю або позбавленням їжі.

Україна мала стати цілком аграрною територією, міста – вимерти. Тому Е.Кох заборонив медичне обслуговування і різко обмежив постачання продуктів харчування у міста.

У Рейхскомісаріаті активно діяли *зондеркоманди*, котрі мали завдання винищувати комуністів, євреїв і всіх, здатних до опору владі. Так було спалено сотні *«партизанських»* сіл, часто разом з усіма їх мешканцями.

Жорстоке ставлення до євреїв та військовополонених зумовило заснування 50 *гетто* та 180 великих *концтаборів*. *«Фабрики смерті»* діяли у Києві, Львові, Дніпропетровську, Кіровограді.

Рух Опору

течії:

Націоналістичний
партизанський
рух

Радянський
партизанський
рух

Партійне-комсомольське
підпілля
(польська течія)

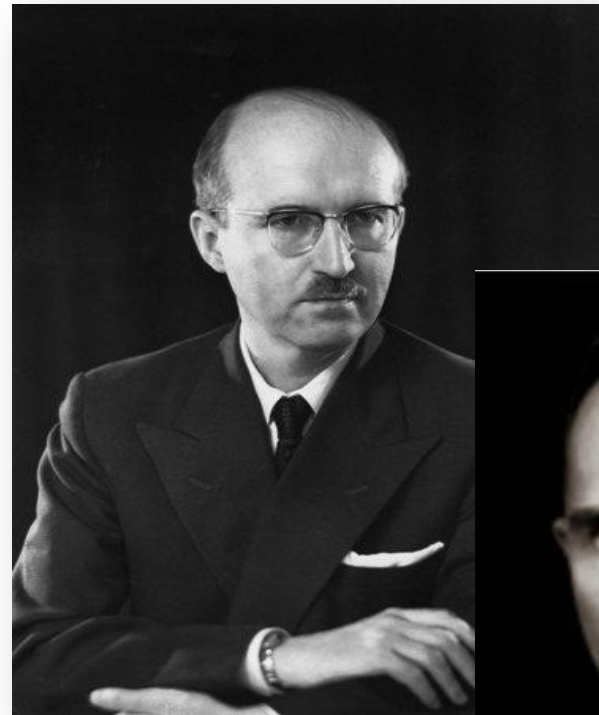
- 1942 р. — похідні групи, УПА та інші загони, підпілля ОУН; діяла на території Волині, Галичини, українського Полісся, налічувала 50 — 200 тис. осіб.
- Мета: відновлення української держави.
- З ініціативи мельниківців незадовго до нападу на СРСР у німецькій армії був створений «*Легіон українських націоналістів*», який складався з двох частини — «*Нахтігаль*» і «*Роланд*».

- 1941-1942 рр. — партизанські загони, радянське підпілля; діяла на українському Поліссі, Чернігівщині, Сумщині, налічувала 200— 600 тис. осіб.
- Мета: відновлення радянської влади.

- 1941—1942 рр. — армія Крайова, армія Людова, батальйони хлопські; діяла на території Волині, Полісся, налічувала 10—20 тис. осіб.
- Мета: відновлення польської держави, повернення західноукраїнських земель до складу Польщі.

Рух Опору

Дії ОУН

Ярослав Стецько

Степан Бандера

- 30 червня 1941 р., після взяття Львова військами вермахту, бандерівці скликали там багатолюдний мітинг, на якому заявили про *відновлення незалежності*. Тоді ж було створено український уряд із 15-ма міністрами, на чолі з Я.Стецько (1912–1986).
- Гестапо зажадало від Бандери офіційно анулювати відновлення державності. Після відмови це зробити, у перші дні липня він і його найближчі соратники (в тому числі Я.Стецько) були заарештовані.
- Гітлер бажав використовувати оунівців як *колабораціоністів*, тобто зрадників своєї батьківщини.
- Оунівці намагалися розпустити колгоспи, відновити приватну власність. Незалежну поведінку вони виявляли і в так званих *«похідних групах»*.

Т а р а с
Б о р о в е ц
(Б о р о в е ц)

ГЕРОЇ УКРАЇНИ

Роман Шухевич

ОУН-УПА:
ВІЙНА НА ДВА ФРОНТИ

1943 р. позначився масштабною «рейковою війною», яка зривала німецькі поставки фронту, відволікаючи значні сили ворога

До кінця року почали діяти потужні з'єднання С.Ковпака, О.Федорова, О.Сабурова, Д.Медведева та інші

У червні 1942 р. зрештою було створено Український штаб партизанського руху на чолі з офіцером НКВС Т.Строкачем

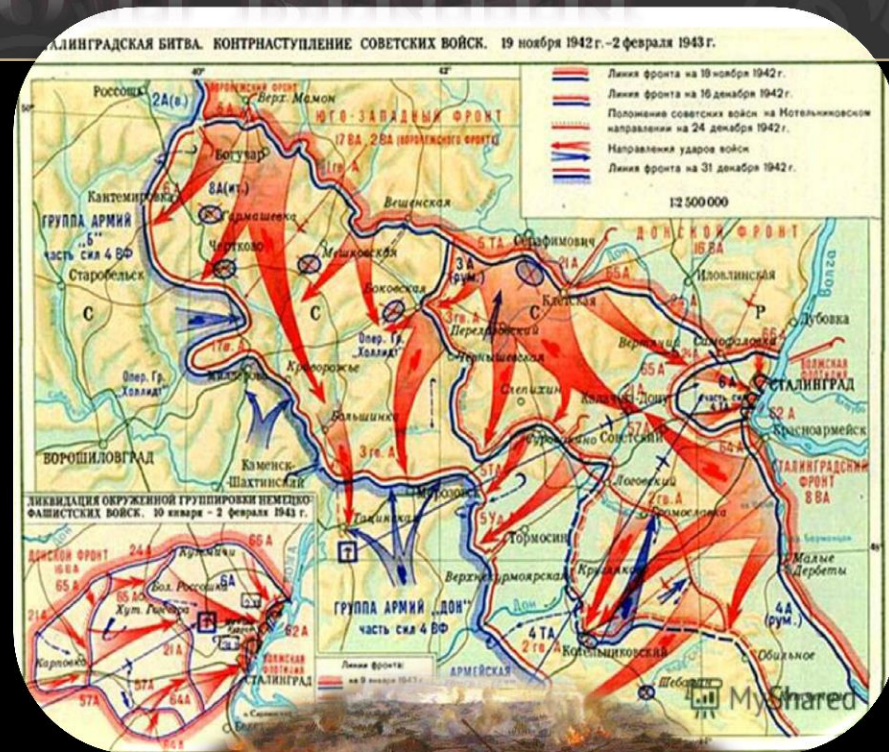

Перелом у ході війни

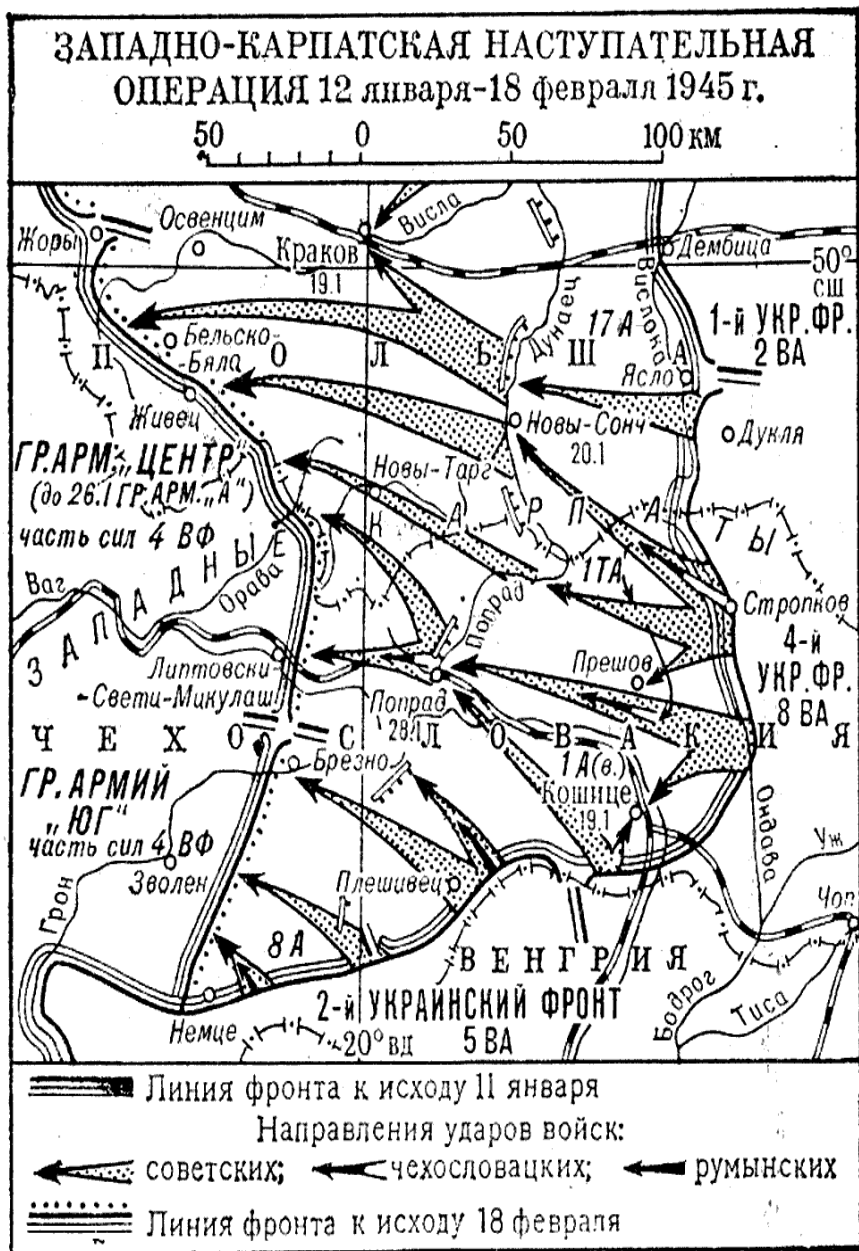
1 грудня 1942 р. у Вашингтоні представники 26 країн, у тому числі Радянського Союзу, поставили свої підписи під «Декларацією Об'єднаних націй».

Переломним моментом Другої світової війни стала *Сталінградська битва* (липень 1942 – лютий 1943). Глибокої осені 1942 р. радянські війська розгромили 12 і оточили 36 дивізій противника. До початку 1943 р. ворога було відкинуто на 700 км від лінії максимального просування.

Влітку Гітлер спробував перехопити стратегічну ініціативу, проте розпочатий 5 липня наступ на Курській дузі провалився. Війська *Південно-Західного* (Р.Малиновський), *Південного* (Ф.Толбухін) і *Воронезького* (М.Ватутін) фронтів, перейменовані згодом на *I, II і III Українські*, перейшли в контрнаступ. Протягом літа–осені 1943 р. були звільнені Харків, Чернігів, Полтава, у вересні – Донбас.

Карпато-Ужгородська операція у жовтні 1944 р. завершила звільнення всієї території України у її довоєнних кордонах. Незабаром радянські частини зайняли й Закарпаття, остаточно визволивши українські землі від загарбників.

ПИТАННЯ ПОВОЄННОГО СВІТОУСТРОЮ

Сталін доклав значних зусиль, щоб довести, нібито в СРСР не існує національних проблем, що союзні республіки є повноправними суб'єктами міжнародного права.

У березні 1944 р. був утворений *Народний комісаріат закордонних справ УРСР*. С.Ковпак став міністром оборони України.

Вводилися нові бойові нагороди і серед них – престижний орден Богдана Хмельницького. Вірш В.Сосюри «Любіть Україну», сповнений яскраво виражених національних мотивів, Москва відзначила *Сталінською премією*.

На Ялтинській конференції (лютий 1945), лідери СРСР, США та Великобританії досягли домовленості, що Україна і Білорусія стануть одними з 45 країн-засновниць ООН.

ОСТАННІ РОКИ ВІЙНИ

«Декларація про визволену Європу» як частина рішень Ялтинської конференції фактично розв'язала руки сталінському режимові в діях щодо надання «братської допомоги»

Стимулювала «радянізацію» Східної й Центральної Європи

У червні 1945 р. Україна стала членом ООН

ОУН–УПА організувала низку акцій з метою перешкодити мобілізації та депортації українського населення

Репресії щодо населення супроводили зайняття радянськими військами Житомира, Бердичева, Білої Церкви. Найбільшого розмаху репресії набули в Західній Україні

Слідом за наступаючими військами сунули підрозділи НКВС

До національних меншостей як покарання за «нелояльність» радянською владою застосовувались масові депортації

Один з фінальних акордів Другої світової війни – штурм Берліна – почався у квітні 1945 р.

2 травня столиця Німеччини була взята. 2 вересня 1945 р. капітулювала й Японія. Війна закінчилася

ВИСНОВКИ

Війна зумовила кардинальні зрушення в суспільному житті України. З одного боку – це невигойні рани та гігантські збитки, пов’язані з численними людськими жертвами, грабіжництвом окупантів, руйнаціями. З іншого – завоювання Україною авторитету на міжнародній арені, концентрація в межах однієї держави основної частини українських етнічних земель.

1939
1945

НІКОЛ
ЗНОВУ

Коли ми пам'ятаємо –
ми перемагаємо!